

Józef Kania

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kollątaja w Krakowie

ROZWÓJ LOKALNY I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W OPINII PRZEDSTAWICIELI SAMORZĄDU GMINNEGO W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM

LOCAL DEVELOPMENT AND ENTREPRENEURSHIP IN THE OPINION OF REPRESENTATIVES OF MUNICIPAL GOVERNMENTS IN MALOPOLSKA PROVINCE

Słowa kluczowe: rozwój lokalny, przedsiębiorczość, samorząd terytorialny, cele strategiczne

Key words: local development, entrepreneurship, municipal government, strategic objectives

Abstrakt. Przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych wśród 54 przedstawicieli władz samorządów gminnych w województwie małopolskim przy wykorzystaniu kwestionariusza wywiadu. Celem badań było poznanie aktywności społeczności lokalnych przy opracowywaniu strategii rozwoju gmin, celów strategicznych i kierunków rozwoju gmin, identyfikacja czynników wpływających na rozwój lokalny i przedsiębiorczość w gminach oraz rozpoznanie barier w podejmowaniu działalności gospodarczej.

Wstęp

Rozwój lokalny, w odróżnieniu od rozwoju regionalnego w Polsce dotyczy jednostek terytorialnych niższych szczebli, a więc gmin i powiatów, natomiast ten drugi obejmuje województwa. Rozwój lokalny z jednej strony można rozumieć jako *tworzenie nowych miejsc pracy dla danego, lokalnego systemu terytorialnego, a z drugiej zaś jako kompleksowego kształtowania możliwie najlepszych warunków życia w lokalnych środowisku, względnie doskonalenie organizacji, struktury i funkcjonowania lokalnego, terytorialnego systemu społecznego, głównie przez wykorzystanie lokalnych zasobów rozwoju* [Parysek 2001].

Z kolei Bról [1998] definiuje rozwój lokalny jako *zharmonizowane i systematyczne działanie społeczności lokalnej, władzy lokalnej oraz pozostałych podmiotów funkcjonujących w gminie, zmierzające do kreowania nowych i poprawy istniejących walorów użytkowych gminy, tworzenie korzystnych warunków dla lokalnej gospodarki oraz zapewnienia ładu przestrzennego i ekologicznego*. To podejście wskazuje na współpracę i działania wielu podmiotów, których celem jest poprawa warunków życia oraz gospodarowania. Jednocześnie działania te służą poprawie pozycji konkurencyjnej danej jednostki terytorialnej.

W naukach ekonomicznych pojęcie rozwoju lokalnego niekiedy jest stosowane zamiennie z pojęciem wzrostu gospodarczego. Jednak rozwój gospodarczy jest pojęciem szerszym, gdyż jest to efekt pozytywnych zmian wzrostu ilościowego i postępu jakościowego zarówno w systemach gospodarczych, jak i społecznych oraz przyrodniczych. Natomiast wzrost jest kategorią ilościową, która oznacza powiększenie skali działalności przedsiębiorstwa [Gorzela 1989].

W literaturze przedmiotu obok pojęcia rozwoju lokalnego można spotkać się z terminem lokalnej przedsiębiorczości [Bagdziński 1994]. Współcześnie nie można mówić o rozwoju lokalnym bez uwzględnienia kwestii przedsiębiorczości, gdyż to właśnie ona, zarówno prywatna, jak i kreowana przez władze lokalne oraz przez samych mieszkańców wpływa na rozwój danego terenu. Przedsiębiorczość lokalna to: *aktywne postawy mieszkańców, miejscowej władzy i wszelkich podmiotów związanych z danym obszarem, jak również oddziaływanie jednostek zewnętrznych, mogących potencjalnie kształtować swymi decyzjami korzystny stan gospodarki określonej jednostki terytorialnej* [Kuciński 2010].

Celem badań przeprowadzonych w 54 gminach woj. małopolskiego za pomocą kwestionariusza ankiety było:

- poznanie aktywności władz samorządów gminnych w działaniach zmierzających do podnoszenia pozycji konkurencyjności gmin,
- identyfikacja czynników wpływających na rozwój lokalny i przedsiębiorczości w gminach,
- rozpoznanie barier podejmowania działalności przedsiębiorczej w badanych gminach.

Gminy do badania wybrano w sposób losowo-celowy, po 3 gminy z 18 powiatów województwa małopolskiego.

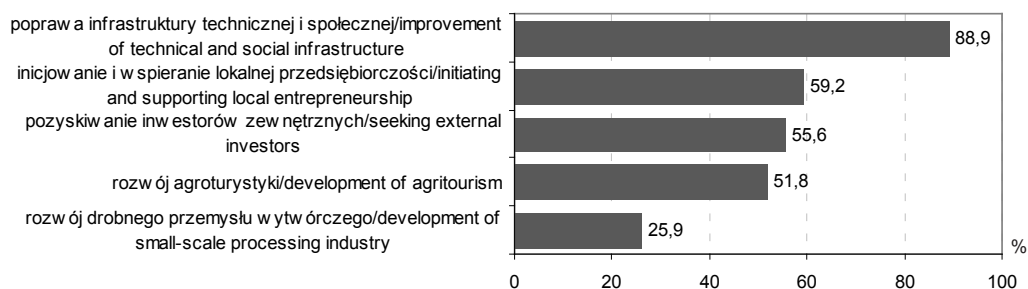
Wyniki badań

Do kompetencji władz lokalnych należy opracowanie strategii rozwoju, która wpłynie na poprawę warunków życia w gminie, jak również na łatwiejsze dostosowanie się do ciągle zmieniającego się otoczenia [Kania, Vinohradnik 2000]. W badaniach zapytano przedstawicieli poszczególnych gmin, czy w ich jednostkach została opracowana strategia rozwoju gminy i czy w jej opracowaniu aktywnie uczestniczyli liderzy lokalni. W 88,8% gminy miały opracowaną strategię, ale tylko w dwóch na trzy gminy strategia taka była opracowana z aktywnym udziałem społeczności lokalnej (przy wykorzystaniu metod partycypacyjnych).

Najczęściej wymienianym celem strategicznym przez respondentów zapisanym w strategiach badanych gmin były kolejno: poprawa infrastruktury technicznej i społecznej – 88,9%, pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych – 55,6%, inicjowanie i wspieranie lokalnej przedsiębiorczości – 59,2%, rozwój agroturystyki – 51,8%, rozwój drobnego przemysłu wytwórczego – 25,9% (rys. 1).

Planowanie rozwoju społeczno-gospodarczego jest jednym z ważniejszych warunków racjonalnego zarządzania gminą. Określenie celów i uporządkowanie działań podejmowanych przez władze lokalne należy do kompetencji władz samorządowych. Z badań wynika, że w ich opinii najważniejszymi zadaniami były kolejno: dążenie do rozwoju mikroprzedsiębiorstw (66,7%), rozwój przedsiębiorczości dzięki pozyskaniu środków z UE (57,4%), wzrost konkurencyjności gmin (44,4%), wprowadzenie rozwiązań innowacyjnych, jak np. inkubatory przedsiębiorczości i parki technologiczne (35,2%).

O rozwoju zarówno gmin, jak i powiatów decydują różnego rodzaju czynniki, wśród których wymieniane są czynniki finansowe, czynnik ludzki, społeczny, fizyczny i kulturowy. W tabeli 1 przedstawiono opinie przedstawicieli władz lokalnych dotyczących wpływu tych czynników na rozwój badanych gmin. Zdecydowana większość wskazała, że najistotniejszym czynnikiem w rozwoju ich gmin były środki finansowe (92,5%). Na drugim miejscu pod względem istotności wskazano umiejętności i kwalifikacje ludzi (81,5%), a na trzecim miejscu – aktywność społeczności lokalnej (74,0%).

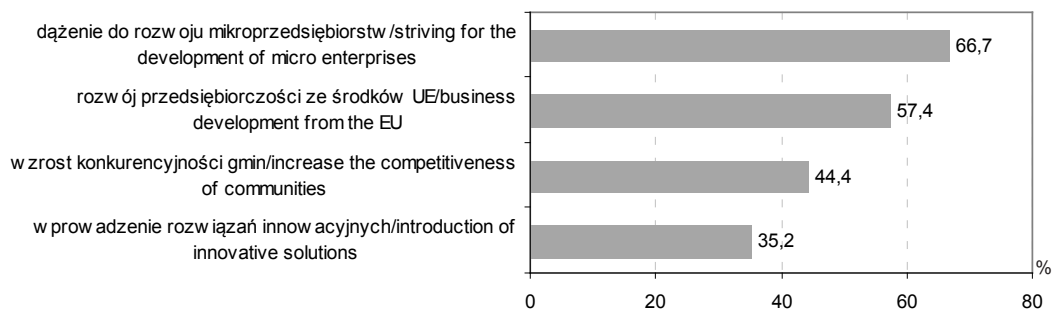

Rysunek 1. Cele sformułowane w strategiach rozwoju badanych gmin (n = 54, respondent mógł wskazać więcej, niż jedną odpowiedź)

Figure 1. The objectives of the development strategies of surveyed municipalities (n = 54, respondents could select than a single answer)

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Rysunek 2. Działania (zadania) w opinii badanych przedstawicieli gmin (n = 54, respondent mógł wskazać więcej, niż jedną odpowiedź)

Figure 2. The activities (tasks) in the opinion of representatives of the surveyed municipalities (n = 54, respondents could select more than a single answer)

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Tabela 1. Czynniki wpływające na rozwój badanych gmin w opinii władz samorządów gmin
Table 1. Factors influencing the development of the surveyed municipalities in the opinion of the local authorities

Stopień wpływu/ Degree of influence	Czynnik/Factor [%]				
	finansowy/ financial	ludzki (umiejętności i kwalifikacje)/ human (skills and qualifications)	społeczny (aktywność społeczności lokalnej)/social (local community activity)	fizyczny (maszyny, narzędzia, surowce)/physical factor (machinery, tools, raw materials)	kulturowy (dziedzictwo kulturowe)/ cultural (cultural heritage)
Nieistotny/ Unimportant	1,9	3,7	5,6	13,0	55,6
Mało istotny/ Little importance	5,6	14,8	20,4	24,1	38,8
Istotny/Important	92,5	81,5	74,0	62,9	5,6

Zródło: opracowanie własne
 Source: own study

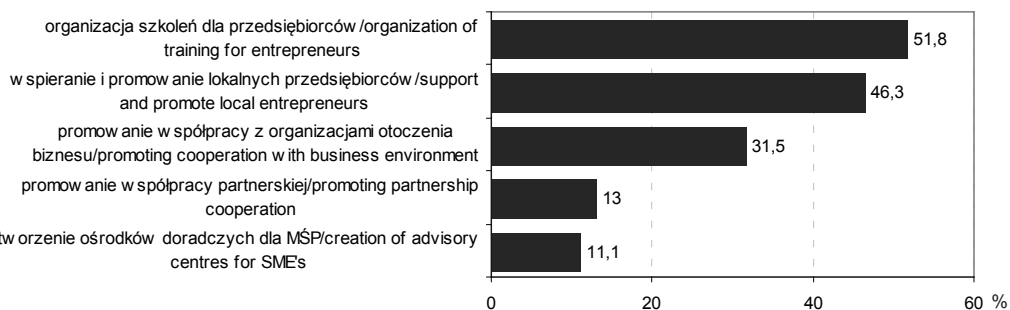
Na rysunku 3 zaprezentowano formy działań podejmowane przez władze gminne w ramach pomocy przedsiębiorstwom. Co drugi badany (51,8%) wskazywał, że w jego gminie organizowane były szkolenia dla przedsiębiorców z zakresu pozyskiwania środków pomocowych z UE na uruchamianie własnej działalności. Władze samorządowe wspierały również lokalnych przedsiębiorców (46,3%) i promowały współpracę z organizacjami otoczenia biznesu (31,5%).

Wyniki badań empirycznych dotyczących stosowania ulg i zwolnień podatkowych dla przedsiębiorców decydujących się na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie danej gminy przedstawiono na rysunku 4. Najczęściej wykorzystywane były ulgi i zwolnienia w podatkach od środków transportowych (48,1%), a także w podatku rolnym (44,4%). Wśród najczęściej wymienianych czynników stanowiących szansę rozwoju przedsiębiorczości były: poziom rozwoju infrastruktury technicznej, możliwość otrzymywania kredytów, a zwłaszcza kredytu preferencyjnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz polityka i działania podejmowane przez rząd wspierające rozwój MŚP (90,7-92,5% badanych). Respondenci cenili sobie również szeroki dostęp do wiedzy i informacji (83,3%) oraz korzystną atmosferę dla rozwoju przedsiębiorczości (63,0%).

Wśród czynników ograniczających rozwój przedsiębiorczości wskazano na niski poziom dochodów i trudności w zgromadzeniu odpowiedniego kapitału początkowego (96,2%), brak stabilnej i długoterminowej polityki rządu wobec sektora MŚP (83,3%), wysokie oprocentowanie kredytów (64,8%) oraz wysokie koszty zatrudnienia nowych pracowników (48,1%).

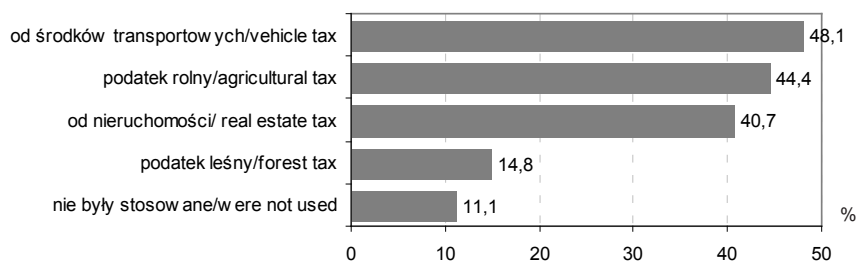
Ostatnią kwestią na którą zwrócono uwagę w badaniach, były kierunki inwestowania w danej gminie w ciągu ostatnich 5 lat w celu poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Najczęściej realizowanymi inwestycjami były: budowa bądź remont dróg (100% wskazań), budowa sieci wodociągowej (81,5%), sieci kanalizacyjnej (70,4%), oczyszczalnia ścieków (50,0%), ośrodki sportu i rekreacji (18,5%), budowa zbiorników wodnych (7,4%).

Wskazania co do kierunków inwestowania na najbliższe 5 lat były bardzo podobne, za wyjątkiem większej liczby wskazań, dotyczącej budowy oczyszczalni ścieków obejmujących kolejne sołectwa gmin.

Rysunek 3. Formy działań podejmowanych przez samorzady gminne w ramach pomocy przedsiębiorstwom w uzyskaniu środków finansowych z UE (n = 54, respondent mógł wskazać więcej, niż jedną odpowiedź)
Figure 3. Forms of activities undertaken by local municipalities for assistance to businesses obtaining funds from the EU (n = 54, respondents could select more than a single answer)

Zródło: opracowanie własne
 Source: own study

Rysunek 4. Ulgi i zwolnienia podatkowe dla lokalnych przedsiębiorców stosowane przez władze gminne (n = 54, respondent mógł wskazać więcej, niż jedną odpowiedź)

Figure 4. Discounts and tax exemptions for local businesses used by the municipal authorities (n = 54, respondent could indicate more than one answer)

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Wnioski

1. Głównymi determinantami rozwoju przedsiębiorczości w opinii przedstawicieli władz lokalnych były: poziom rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej, pomoc przedsiębiorcom w otrzymaniu kredytu na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz polityka i działania rządu wspierające MSP.
2. Priorytetowe cele sformułowane w strategiach rozwoju poszczególnych gmin to rozbudowa bądź modernizacja infrastruktury technicznej (w szczególności dróg) oraz pozyskanie inwestorów zewnętrznych.
3. Najczęściej podejmowanymi działaniami przez władze lokalne w uzyskaniu środków finansowych z UE była organizacja szkoleń oraz wspieranie i promowanie lokalnych przedsiębiorców.

Literatura

- Bagdziński S.L.** 1994: Lokalna polityka gospodarcza w okresie transformacji systemowej. Wyd. UMW w Toruniu, Toruń.
- Brol R.** 1998: Rozwój lokalny – nowa logika rozwoju gospodarczego. [W:] Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce. *Prace naukowe AE we Wrocławiu*, 785, Wrocław.
- Gorzelał G.** 1989: Rozwój regionalny Polski w warunkach kryzysu i reformy. Rozwój regionalny, rozwój lokalny, samorząd terytorialny. T. 14. Wyd. Instytut Gospodarki Przestrzennej WGiSR UW, Warszawa.
- Kania J., Vinohradnik K.** 2000: Planowanie strategiczne rozwoju lokalnego. [W:] Rozwój obszarów wiejskich w perspektywie integracji Polski z Unią Europejską. Wyd. Optimum. *Studia Ekonomiczne*, 2(6). Uniwersytet w Białymstoku, Białystok.
- Kuciński K.** 2010: Przedsiębiorczość a rozwój regionalny w Polsce. Wyd. Pifin, Warszawa.
- Parysek J.J.** 2001: Podstawy gospodarki lokalnej. Wyd. Naukowe UAM, Poznań.

Summary

The paper presents results of research conducted among 54 representatives of municipal government in rural communities of Malopolska Voivodship, using data collected through face-to-face interviews. The aim of this study was to learn about local communities in designing municipality development strategies, development directions, identification of factors influencing the development and entrepreneurship, and to identify barriers to starting their own business.

Adres do korespondencji:

dr hab. inż. Józef Kania, prof. UR
 Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie
 Instytut Ekonomiczno-Społeczny
 Zakład Rozwoju Obszarów Wiejskich i Doradztwa
 al. Mickiewicza 21
 31-120 Krakow
 tel. (12) 662 43 28
 e-mail: jozef.kania@ur.krakow.pl